

Jacob Catsstraat 1

Zwolle

Introductie

Objectgegevens

Adres: Jacob Catsstraat 1

Postcode: 8023 AE Zwolle

XY coördinaten: 204.199, 503.344

Status: Gemeentelijk monument

Onderzoek: Bouwhistorische verkenning met waardestelling

Functie: Christelijke Daltonschool

Bouwjaar: 1929

Architect: Bureau Meijerink, M. Meijerink en H. Meijerink

Aanleiding

Op dit moment worden door de eigenaar van de Koningin Emmaschool aan de Jacob Catsstraat 1 plannen gemaakt voor de uitbreiding en verbouwing van dit gebouw. Vanwege de gemeentelijke monumentenstatus van het pand is aan ARCX de opdracht gegeven om een bouwhistorische verkenning met waardestelling uit te voeren. Het bouwhistorisch onderzoek geeft inzicht in de hoofdlijnen van de bouwgeschiedenis, de bewaard gebleven historische structuur en de aanwezige cultuurhistorische waarden. Aan de hand van de resultaten kan bepaald worden waar ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen en welke cultuurhistorische waarden bij toekomstige veranderingen in het geding kunnen zijn.



Overzicht van Jacob Catsstraat 1 vanaf de openbare weg.

Plan van onderzoek

Het onderzoek heeft plaatsgevonden conform de Richtlijnen Bouwhistorisch onderzoek van april 2009. Het onderzoek was opgebouwd uit een aantal onderdelen. Allereerst zijn de relevante en beschikbare gegevens uit de literatuur en archieven geraadpleegd. In de verschillende digitale beeldbanken zijn historische afbeeldingen en (kadastrale) kaarten verzameld. Vervolgens is het gebouw op locatie onderzocht, waarbij op grond van de vormgeving van het exterieur, de afwerking van het interieur en de zichtbare bouwsporen, de belangrijkste veranderingen en verbouwingen gedocumenteerd zijn. Het gebouw is bezocht op maandag 9 oktober 2023. Er is geen destructief onderzoek uitgevoerd.

Digitale rapportage

De onderzoeksresultaten zijn vastgelegd en gepresenteerd via de website TIJDBEELD. Op www.tijdbeeld.com zijn alle gegevens chronologisch geordend en digitaal gepresenteerd in opeenvolgende vensters in de tijdlijn en voorzien van een waardering. De directe link naar de rapportage is: <https://www.tijdbeeld.com/project/jacob-catsstraat-1>

De rapportage blijft voor onbepaalde tijd via de website ontsloten. Hoewel via de website (downloads) een PDF-versie van het rapport gegenereerd kan worden, is dit hoofdzakelijk bedoeld als archieffunctie. Tekst en afbeeldingen zijn optimaal te bekijken via bovenstaande link.

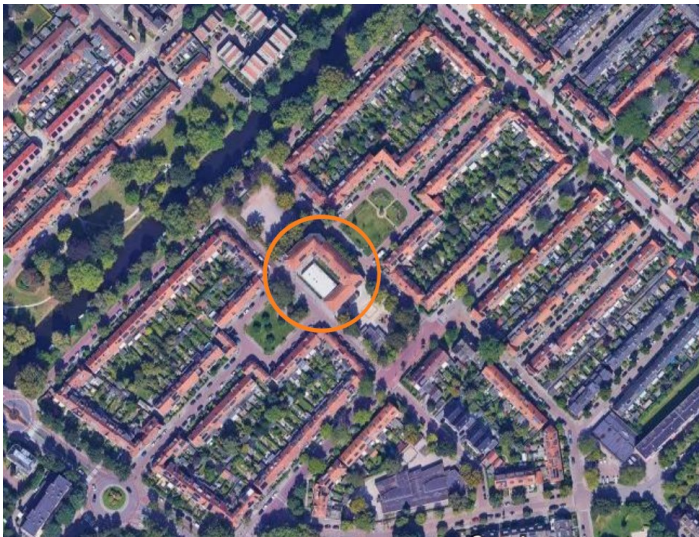
Situering

Het schoolgebouw bevindt zich in de Zwolse wijk Wipstrik, ten noorden van de Wipstrikkerallee. De wijk bevindt zich in het noordoosten van de stad. De Koningin Emmaschool is centraal gelegen tussen vier huizenblokken, op het kruispunt van de Huygensstraat, de Jacob Catsstraat en de P.C. Hoofdstraat. Aan weerszijden van het gebouw zijn pleinen gesitueerd. Het plein aan de rechterkant is in gebruik als schoolplein. De school wordt omheind door een gemetselde muur met verdeeldammen en stalen hekwerken.



Afbeelding 1 van 3

Situering van Jacob Catsstraat 1 op de huidige topografische ondergrond. (BAGviewer)



Afbeelding 2 van 3

Luchtfoto van de schrijverswijk ten noorden van de Wipstrikkerallee, met de Koningin Emmaschool in oranje omcirkeld. (Google Maps)



Afbeelding 3 van 3

Aanzicht van het plantsoen en een woningblok ten zuiden van de Koningin Emmaschool.

Beschrijving

Het onderzochte pand is gebouwd op een U-vormige plattegrond en bestaat uit twee haaks op elkaar gelegen lokaalvleugels van twee bouwlagen onder een zolder en een haaks gelegen vleugel met gymzaal van één bouwlaag. De schilddaken van het schoolgebouw worden gedekt met rode verbeterde Hollandse pannen. De gevels worden afgesloten met brede overstekende bakgoten en in de dakvlakken zijn houten dakkapellen met platte daken geplaatst. De hoek tussen de hoofdvleugel en de linker zijvleugel is aan de achterzijde afgeschuind en vormt een scharnierpunt tussen de twee vleugels. Onder het scharnierpunt bevindt zich een kelder. De kelder was tijdens het locatiebezoek niet toegankelijk en is niet in dit onderzoek meegenomen.

De gevels zijn gemetseld op een trasraam dat bekroond wordt met een rollaag. De gevels zijn opgetrokken in kruisverband in een paarsbruine baksteen. Aan de voorzijde zijn zowel op de begane grond als op de verdieping raampartijen aanwezig, voorzien van draai- en valramen. De hoofdingangen zijn in de binnenhoeken waar het hoofdvolume de vleugels ontmoet ondergebracht in uitspringende volumes. Op het middenplein, tussen de vleugels, is een eenlaags noodgebouw geplaatst dat als BSO functioneert. Dit gebouw valt buiten de bescherming van de gemeentelijke monumentenstatus en is daarom in dit onderzoek niet opgenomen.



Afbeelding 1 van 5

Overzicht van de Koningin Emmaschool vanaf de openbare weg.



Afbeelding 2 van 5

Overzicht van de voorgevel van de hoofd vleugel van de Koningin Emmaschool.



Afbeelding 3 van 5

Overzicht van de afgeschuinde hoek vanaf de Roemer Visscherstraat.



Afbeelding 4 van 5

Overzicht van de achterzijde met op de voorgrond het hekwerk dat het perceel omheind.



Afbeelding 5 van 5

Overzicht van de achtergevel van de rechter zijvleugel vanaf de openbare weg. Op de voorgrond het hekwerk dat het perceel omheind.

Tijlijn

Ontwikkeling van Zwolle

De wijk Wipstrik is eind jaren twintig van de twintigste eeuw gerealiseerd en bevindt zich buiten de middeleeuwse stadsmuren van Zwolle. *Lees meer...*

Ontstaan van Zwolle

Zwolle is ontstaan langs de oevers van de Grote Aa. Dit riviertje stroomde ter hoogte van de huidige Oude Vismarkt en Melkmarkt. Zwolle was voornamelijk een agrarische nederzetting, maar vanaf de elfde eeuw richtten de bewoners zich ook in toenemende mate op handels- en transportactiviteiten. De meeste bebouwing in Zwolle concentreerde zich in deze tijd aan de zuidzijde van de Grote Aa, nadat Zwolle in 1230 stadsrechten kreeg zal de bebouwing verder uitgebreid zijn. ^[1]

Footnotes

- ^{1.} [P. Boer \(ARCX\), Melkmarkt 10, 2023. www.Tijdbeeld.com](#)



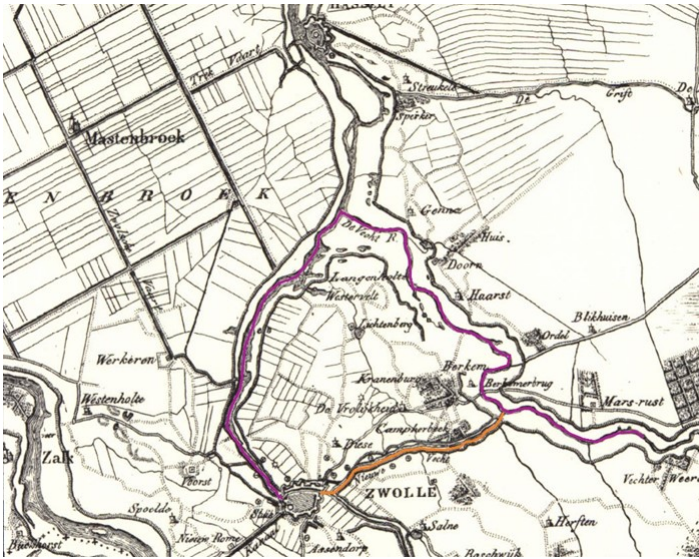
Kaart van Zwolle van Blaeu uit 1652. Afkomstig uit Blaeu's Tooneel der Steden. Op deze kaart is ter hoogte van de Melkmarkt en de Oude Vismarkt de Aa te zien.

Ontwikkeling van de Nieuwe Vecht

In de loop van de middeleeuwen ontstond er een hevige concurrentiestrijd tussen de steden Deventer, Kampen, Hasselt en Zwolle. Ieder stadsbestuur wilde zo veel mogelijk tol heffen over de verschillende waterwegen zoals de IJssel, het Zwarte Water en de Vecht. In de zomer van 1480 besloot het stadsbestuur van Zwolle over te gaan tot het deels hergraven van een vaarverbinding naar de Vecht. In het oosten passeerde de Vecht de stad. Met de nieuwe waterweg zou de Vecht verbonden worden met de Stadsgracht en zo een deel van de vaarroute afsnijden. Uiteindelijk groeven de Zwollenaren tien jaar later een verbindingskanaal dwars door Dieze en Berkum tussen de Nieuwe Wetering en de Vecht. De in 1497 aangelegde waterweg, ofwel de Nieuwe Vecht, voerde het scheepsvaartverkeer rechtstreeks naar de Stadsgracht en sneed zo de omweg via het Zwarte Water af.^[1]

Footnotes

1. [^] [J. ten Hove, *Geschiedenis van Zwolle*, 198.](#)



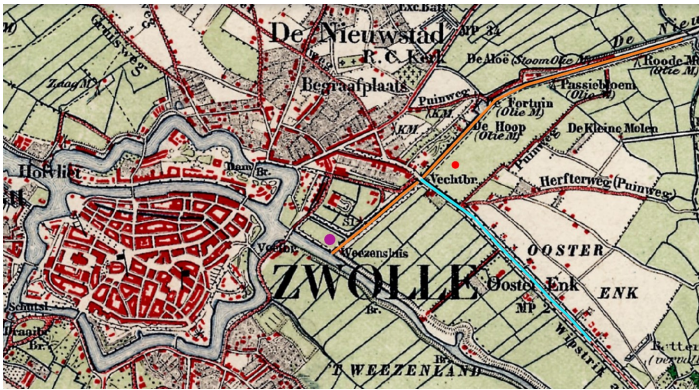
In paars is op de Krayenhoffkaart uit 1798-1822 de oude route via het Zwarte Water weergegeven. Met de aanleg van de Nieuwe Vecht (oranje) kon een groot deel van de route afgesneden worden.

Ontwikkeling van de Turfmarkt

De huidige Turfmarkt was tot ver in de negentiende eeuw nog een leeg en onbebouwd terrein, gelegen net buiten de stadswallen aan de rand van de voorstad Dieze. In het begin van de negentiende eeuw was het westelijke deel van de Bagijneweide in het bezit van de Waalse gemeente, de aangrenzende weilanden aan de oostzijde waren van de gemeente Zwolle. In een poging om de lokale economie te stimuleren, besloot de gemeente Zwolle in 1848 om de gronden op de hoek van de Nieuwe Vecht en de Nieuwe Wetering in te richten voor het laden en lossen van turf. De gemeente Zwolle verwierf de weilanden van de Waalse gemeente en hoogde het terrein een stukje op. Om het marktterrein voor schepen goed toegankelijk te maken, werd dwars op de Nieuwe Vecht over de Turfmarkt een havenkanaal gegraven. Deze handel is echter nooit groots van de grond gekomen, het plein werd voor diverse doeleinden gebruikt, als exercitieterrein van de stedelijke schutterij en bij evenementen als circussen, feesten en sportmanifestaties. In 1853 wordt het Overijssels Kanaal gegraven. Dit kanaal loopt van Almelo naar Zwolle en sluit daar aan op de Nieuwe Wetering, die vanaf dat moment omgedoopt wordt in Almelose Kanaal.^[1]

Footnotes

1. [^] [P.Boer \(ARCX\), Watertoren op de Turfmarkt in Zwolle, 2009.](#)



Afbeelding 1 van 1

Op deze Militaire Topografische kaart van omstreeks 1890, is de locatie van de Turfmarkt in paars aangegeven. Er is al wel enige bebouwing aanwezig rondom de Nieuwe Vecht (oranje) en de Wipstrikerallee (blauw). In rood de nog niet gerealiseerde wijk Wipstrik. Tevens zijn de vier molens langs de Nieuwe Vecht aangegeven. (Topotijdreis)

Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw verdwijnt het landelijke karakter van de Bagijneweide en worden de randen ingevuld met bebouwing. In 1867 verrijst op de hoek van de Rhijnvis Feithlaan de nieuwbouw van de Rijks Hogere Burgerschool en in 1887 bouwt de Nederduitsch Gereformeerde gemeente ter plaatse van een dan leegstaande looierij een nieuw kerkgebouw, de huidige Oosterkerk. Vijf jaar eerder is aan de noordzijde van de Bagijneweide het nieuwe gemeentelijke Sophia Ziekenhuis in gebruik genomen, dat later nog een aantal keren fors uitgebreid zal worden.

Vanaf de Turfmarkt langs de Nieuwe Vecht richting het noorden ontstond in de loop van de negentiende eeuw een industriegebied, met onder andere de in 1776 gebouwde oliemolen de Passiebloem, die in 1896 verbonden werd aan de firma Reinders & Co. Het industriegebied was daar gunstig gelegen, met transportmogelijkheden over water via de Nieuwe Vecht, maar ook over land via de drukke Wipstrikkerallee. Deze eeuwenoude uitvalsweg die vanaf de Diezerpoort in oostelijke richting de stad uitvoerde, kreeg in de negentiende en vroege twintigste eeuw een voornaam karakter vanwege villa's en buitens die de weg flankeerden.^[1]

Footnotes

1. [^] P.Boer (ARCX), *Watertoren op de Turfmarkt in Zwolle, 2009*.



Afbeelding 1 van 4

De Vechtbrug over de Nieuwe Vecht gezien vanuit het zuiden met op de hoek van de Vechtstraat de villa, Huize Molenzicht. Zo genaamd vanwege het uitzicht op de drie molens aan de Nieuwe Vecht, waaronder De Passiebloem. Aan de andere kant van de Nieuwe Vecht, rechts van de villa, zal in 1928 de wijk Wipstrik aangelegd worden. Ca. 1915. (HCO Beeldbank)



Afbeelding 2 van 4

Rhijnvis Feithlaan 94-96, Sophia Ziekenhuis naar het oosten gezien. Ca. 1950. (Beeldbank HCO)



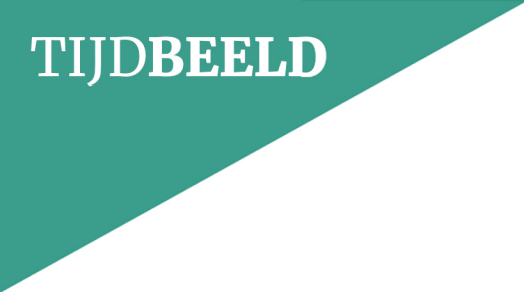
Afbeelding 3 van 4

Rijks Hogere Burgerschool, ca. 1900. Het gebouw, gerealiseerd naar het ontwerp van stadsarchitect Berend Reinders, was in 1867 gereed. (Beeldbank HCO)



Afbeelding 4 van 4

Gezicht op de windolliemolens "De Passiebloem" en "De Rode Molen" vanaf de Nieuwe Vecht. Ca. 1909. (Beeldbank HCO)



Sociale woningbouw en de ontwikkeling van de Wipstrik

In het midden van de jaren twintig van de vorige eeuw ontstonden er in Zwolle verschillende initiatieven voor de uitbreiding van de stad. Eén van de uitbreidingen zou ingesloten worden door de Nieuwe Vecht en de Wipstrikkerallee. *Lees meer...*

Tuindorpen

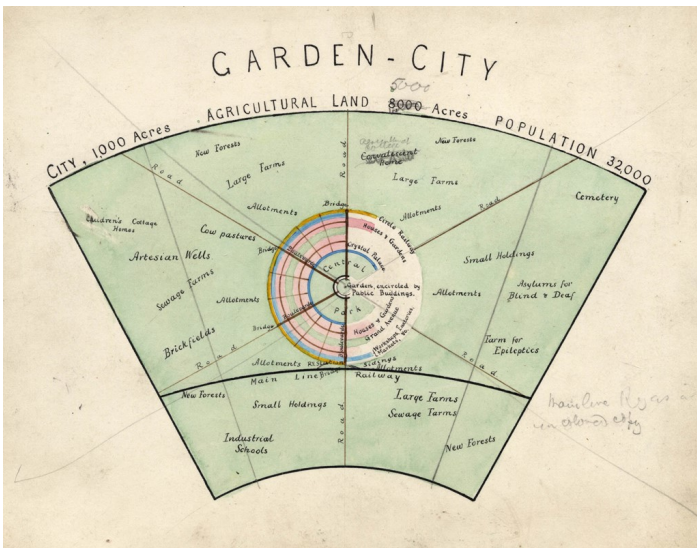
In de tweede helft van de negentiende eeuw ontstonden in West-Europa de eerste sociale hervormingsgedachten die de negatieve gevolgen van de industrialisatie tegen zouden moeten gaan. In het kader van die sociale ontwikkelingen ontstonden de eerste tuindorpen en fabriekskoloniën in het Verenigd Koninkrijk. In 1898 introduceerde Ebenezer Howard de term 'tuinstad' in zijn boek waarin hij zijn ideeën over de aanleg van nieuwe steden uiteenzette. Tuinsteden dienden aangelegd te worden op het platteland, op die manier werden de overbevolkte steden ontlast. Door tevens de industrieën naar het platteland te halen en kregen de arbeiders een betere leefomgeving. Het tuinstadmodel zoals Howard beschrijft in zijn boek is in Nederland nooit uitgevoerd. Toch heeft de tuinstadgedachte belangrijke invloed gehad op de Nederlandse volkshuisvesting. [\[1\]](#)

Footnotes

1. [^] [Wassenaar](#), *Droom van Howard*, 9.



Afbeelding 1 van 3
Ebenezer Howard (1850-1929)



Afbeelding 2 van 3

Schematische weergave van een ideaal tuinstedennetwerk volgens Ebenezer Howard, uit het boek *Garden Cities of Tomorrow* (1898). (VanEesterenMuseum)



Afbeelding 3 van 3

Een advertentie uit 1920 voor tuinstad Welwyn in het Verenigd Koninkrijk.

In Nederland uitte de tuinstadidee zich met name in het streven om de stad als een sociaal-culturele eenheid te zien. De architectuur van de woonhuizen die in Nederlandse tuindorpwijken gebouwd zijn, werd niet zoals in het Verenigd Koninkrijk beïnvloed door een middeleeuwse idealisering. Nederlandse architecten waren met name gericht op het Duitse Nieuwe Bouwen, de Amsterdamse School, het expressionisme en de architectuur van de Amerikaan Frank Lloyd Wright. Het tuinstadidee beïnvloedde dus niet zozeer de architectuur van de woningen, maar oefende vooral invloed uit op de stedenbouwkundige schaal. Met name na de invoering van de woningwet in 1901 stonden de Nederlandse gemeenten, net zoals elders in Europa, voor een grote stedenbouwkundige opgave. Het idee van Howard ondersteunde hen in een schematische en georganiseerde stadsuitbreiding, die tegelijkertijd een fijne leefomgeving voor de arbeiders bood en uiteindelijk ook het aanzicht van de binnenstad verbeterde. In Nederlande kwam dat in de praktijk tot uiting in de aanleg van een wijk met plantsoenen, ruime tuinen en de wijk als sociaal geheel met eigen voorzieningen zoals een school en een lokale bakker. Het bevorderen van de *gemeenschapszin* van een dergelijke wijk stond daarbij centraal. ^[1]

Footnotes

1. [^] [Wassenaar, Droom van Howard, 14.](#)



Een voorbeeld van een Nederlands tuindorp is De Riet in Almelo. De aanleg van de wijk startte in 1914 en huisveste met name textielarbeiders. (Beeldbank RCE)

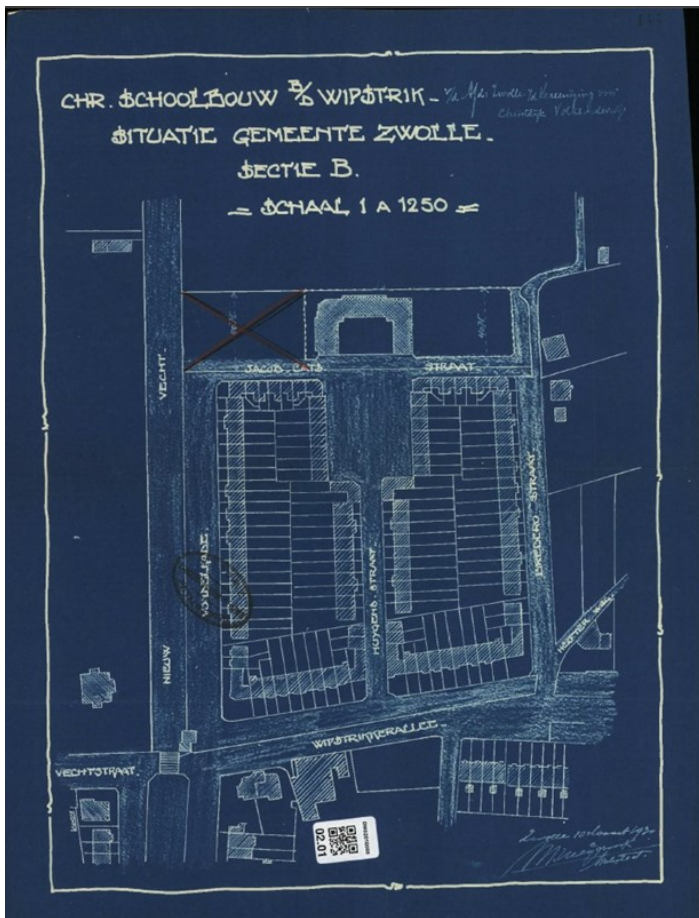
Aanleg van de Schrijversbuurt

Verskillende woningbouwverenigingen organiseerden de aanleg van Zwolse wijken zoals Assendorp en Wipstrik. De Wipstrik bestaat uit een zuidelijk en een noordelijk deel. Ten zuiden van de Wipstrikerallee bevindt zich de zeeheldenbuurt, en ten noorden de schrijversbuurt. De schrijversbuurt ontstond in twee fasen en werd door drie verschillende woningbouworganisaties gefinancierd. De bouw van de twee woningblokken tussen de Vondelkade en de Brederostraat startte in 1928.^[1] Deze werden ontworpen door Mannes Meijerink. Hij ontwierp ook, samen met zijn zoon Harm, de Koningin Emmaschool die in 1929 gerealiseerd werd. Vanwege de sterke groei van een aantal stadsdelen, was er noodzaak ontstaan voor de bouw van vier nieuwe scholen. De twee woningblokken ten noorden van de school werden kort na 1930 gebouwd naar ontwerp van de architect Schoenmaker.

Het is onduidelijk of Meijerink zich bewust bezighield met de sociale tuindorp idealen tijdens het maken van zijn ontwerp voor het deel van de wijk rondom de Koningin Emmaschool. Maar de centrale ligging van de school als middelpunt van de wijk met op de verticale assen plantsoenen en ruimte voor groen, getuigen van een doorwerking van de tuindorp gedachte.

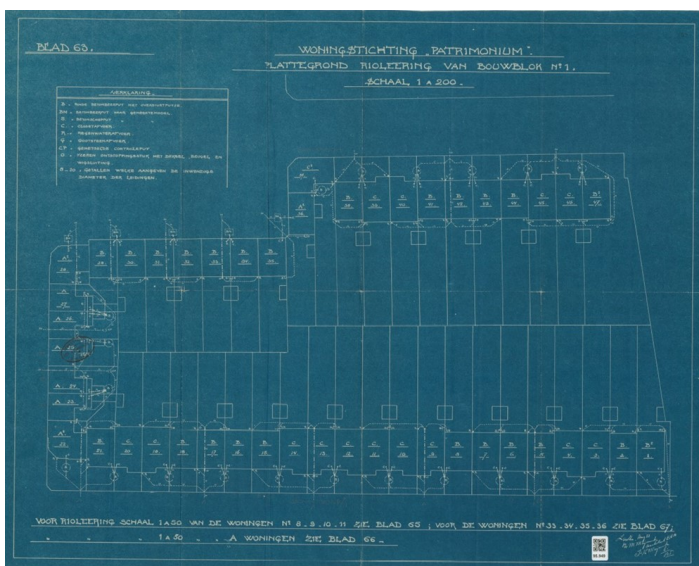
Footnotes

1. [^] _{_} *De Standaard*, 28-04-1928.



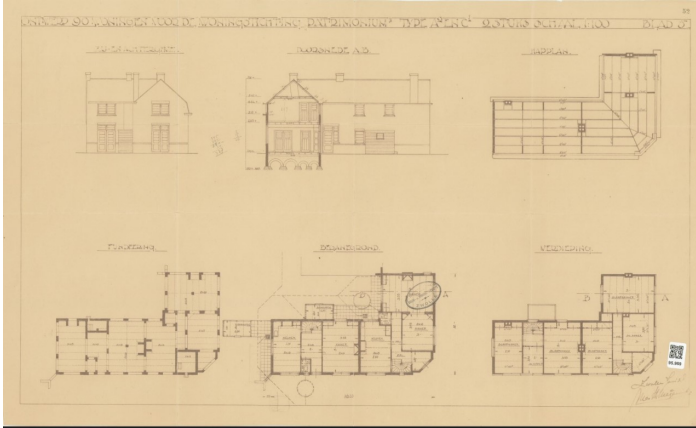
Afbeelding 1 van 3

Blauwdruk van de wijkaanleg rondom de Koningin Emmaschool te Zwolle. Tekening van M. Meijerink. (Archief bouwdoSSIERS HCO)



Afbeelding 2 van 3

Ontwerp van architectenbureau Meijerink voor het woningblok tussen de Vondelkade en de Huygensstraat. (HCO)



Afbeelding 3 van 3

Ontwerp van architectenbureau Meijerink voor één van de woningen die ten zuiden van de school gerealiseerd werden. (HCO)

Scholenbouw in Nederland

Na de onderwijshervormingen van rond 1800 werd in 1811 het eerste standaardontwerp gemaakt voor een klassikale lagere school. *Lees meer...*

Ten midden van de wijk Wipstrik werd in 1929 gestart met de bouw van de Koningin Emmaschool. Eeuwenlang werd het onderwijs in Nederland verzorgd door gemeentebesturen, kerken en particulieren. Er werd vooral het zogeheten hoofdelijk onderwijs gegeven. Hierbij dienden kinderen één voor één bij de onderwijzer te komen voor een les. De overige leerlingen zaten aan lange tafels, te wachten op hun beurt. Nadat de zeven gewesten in 1795 werden verenigd in de Bataafse Republiek, ging de nieuw ontstane landelijke overheid zich structureel bemoeien met de regelgeving omtrent scholen. De onderwijswet van 1806 leidde tot de afschaffing van het hoofdelijk onderricht en de invoering van het klassikaal onderwijs. [\[1\]](#)

Footnotes

- ¹ [\[1\]](#) J.Vromen (Belfort), *Hoenderparkweg 61 Apeldoorn, 2018, Tijdbeeld.com*

1874 No. 27.

DE EERSTE WET, TE DANKEN AAN HET INITIATIEF DER TWEDE KAMER.



Uitgave van D.A. Thieme en Martinus Nijhoff

Gedrukt bij Wed. E. Spunter 62^e Lithv. Z.M.

De fabriekskinderen. »Leve mijnheer van Houten!»

Affiche uit 1874 over de invoering van het Kinderwetje van Van Houten. Uitgegeven door D.A. Thieme en M. Nijhoff.

Na deze onderwijshervormingen werden leerlingen in het lager onderwijs verdeeld over drie niveaus en ontstond het klassikale onderwijs. In 1811 werd een standaardontwerp gemaakt voor een klassikale lagere school: een vrijstaand rechthoekig gebouw met in het midden de entree. In dit modelontwerp, de zogenaamde zaalschool kregen leerlingen nog altijd in één ruimte les van één onderwijzer. Vernieuwend was de introductie van een blinde werkmuur met schoolborden. Daarnaast besteedden de opeenvolgende negentiende-eeuwse schoolwetten aandacht aan voorschriften voor voldoende lucht, ruimte en lichtinval en beter meubilair. ^[1]

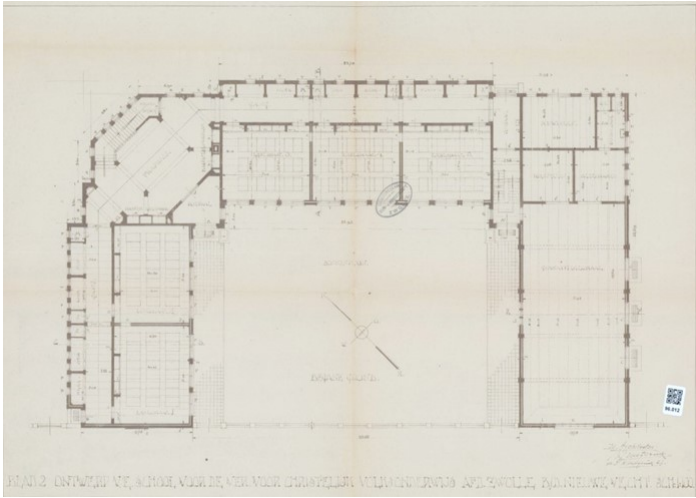
Footnotes

1. [^] [J.Vromen \(Belfort\), Hoenderparkweg 61 Apeldoorn, 2018, Tijdbeeld.com](#)

In de loop van de 19e eeuw kwamen er aangescherpte voorschriften voor de bouw van scholen en uitgebreidere onderwijsprogramma's, die vanaf 1878 door het Rijk gestimuleerd werden met subsidies. De introductie van meer verplichte vakken voor het lager onderwijs in de schoolwet van 1857 maakte de verdeling van de school in meerdere lokalen noodzakelijk en had zo direct invloed op de ontwikkeling van het schoolgebouw. Er ontstond een nieuw schooltype, de gangschool, dat tot ver in de 20e eeuw de norm zou blijven. Het schoolgebouw bleef rechthoekig van opzet en werd opgedeeld door fysiek gescheiden, naast elkaar gesitueerde klaslokalen. De oriëntatie in het lokaal werd een kwartslag gedraaid. Leerlingen keken niet meer naar de brede, maar naar de smalle muurzijde met bij voorkeur links invallend zijlicht. Een gang langs de achtergevel van het gebouw zorgde voor de ontsluiting van de lokalen aan de voorzijde. ^[1]

Footnotes

1. [^] [J.Vromen \(Belfort\), Hoenderparkweg 61 Apeldoorn, 2018, Tijdbeeld.com](#)



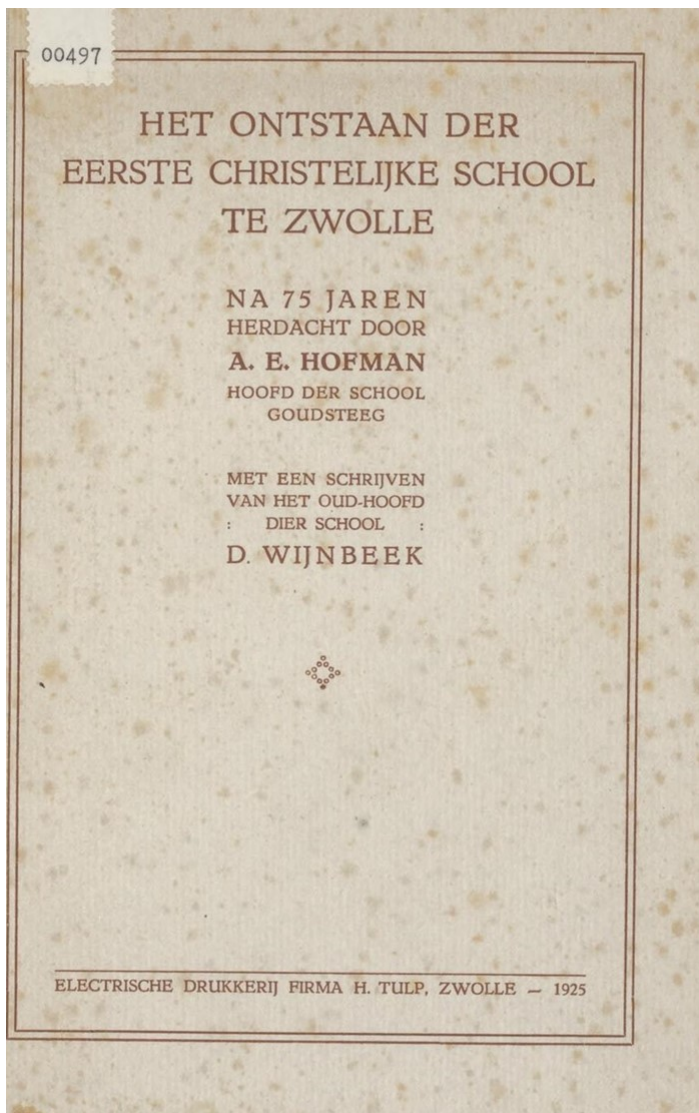
Plattegrond van de Koningin Emmaschool uit 1929, een voorbeeld van een gangschool met lokalen aan de voorzijde, die georiënteerd zijn op de smalle muur en van links invallend zijlicht voorzien zijn. (HCO)

Een andere ontwikkeling die mede door de schoolwet van 1857 in een stroomversnelling kwam, was de ontwikkeling en de opkomst van de bijzondere scholen. Voor 1857 was in principe iedere school een openbare door de gemeente aangestuurde school. Onder de noemer 'bijzondere school' viel in die tijd een katholieke of gereformeerde school. In 1843 werd de eerste Christelijke school gesticht te Nijmegen en in Zwolle volgde de stichting van de eerste Christelijke school in 1850. Het stichten van een bijzondere school ging echter niet vanzelf en kon een lange tijd duren. Vanaf 1857 werd het oprichten van een school veel eenvoudiger, hetgeen ontaarde in de bekende scholenstrijd. ^[1]

Met de Wet op het Lager Onderwijs in 1920 kwam er een einde aan de schoolstrijd; er kwam financiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder (confessioneel) onderwijs, waardoor ook de diversiteit enorm toe nam. Daarnaast werd vastgesteld dat iedere lagere school ingedeeld werd in zes jaarklassen. In de architectuur van de scholen verschoof de aandacht van hygiëne naar de onderwijskundige eisen. Ook werden het gymnastiek- en het handarbeidlokaal gangbaar. ^[2]

Footnotes

1. [^] A.E. Hofman, *Het ontstaan der Eerste Christelijke School te Zwolle, 1925.*
2. [^] Bosma, *Bouwen in Nederland, 560.*



Voorblad van het jubileumboekje ter ere van het 75 jarig bestaan van het Christelijk Volksonderwijs te Zwolle.

Architectenbureau Meijerink

In 1928-1929 ontwierp architectenbureau Meijerink twee woningblokken tussen de Vondelkade en de Brederostraat en de Koningin Emmaschool. *Lees meer...*

Bureau Meijerink werd opgericht door Mannes Meijerink. Mannes Meijerink vervolgde na een technische middelbare school, zijn opleiding aan de Teekenacademie van Zwolle aan de Melkmarkt en vanaf 1901 was hij werkzaam bij een aannemer. Hier heeft hij zich kunnen ontwikkelen tot autodidact architect en later stichtte hij Architectenbureau Meijerink. Naast zijn werk als architect, was Mannes ook betrokken bij schoonheidscommissie 'het Oversticht' en het Oranjecommité. ^[1]

In 1901 kreeg Mannes Meijerink een zoon, Harm. Harm bezocht in Zwolle de HBS en behaalde in 1925 zijn diploma als bouwkundig ingenieur aan de Polytechnische Hogeschool te Delft, waarna hij tot 1936 werkzaam was bij het bureau van zijn vader. In 1950 werd Harm eigenaar van het bureau van zijn vader, waarna hij in 1951 werd benoemd tot inspecteur van de volkshuisvesting te Zwolle. Later werd hij hoofdingenieur-directeur van de wederopbouw en de volkshuisvesting in Noord-Holland. Vanwege zijn werkzaamheden elders, droeg Harm de regie over het architectenbureau over aan zijn compagnon J. Witpaard. ^[2]

Footnotes

1. [^] [Meijerink.nl](#), *Architecten bureau Meijerink, 3 generaties*.
2. [^] [Bonas.nl](#), *Harm Meijerink, geraadpleegd op 16-10-2023*.



Afbeelding 1 van 3

Briefhoofd van architectenbureau Meijerink uit de jaren twintig van de vorige eeuw. (HCO)



Afbeelding 2 van 3

Mannes Meijerink (Meijerink.nl)



Afbeelding 3 van 3

Harmen Meijerink (Meijerink.nl)

Het oeuvre van Mannes en Harm Meijerink is zeer divers. Mannes Meijerink werkte in de beginjaren van het bureau in de destijds populaire stijlen zoals de Nederlandse Art Nouveau en het traditionalisme. Hierdoor heeft bureau Meijerink geen 'eigen' stilistische kenmerken ontwikkeld. Dat wil echter niet zeggen dat de ontwerpen van Meijerink kwalitatief ondergeschikt waren, het bureau specialiseerde zich eenvoudigweg in de populaire architectuur van die tijd en volgde de snel opeenvolgende modes. In de jaren twintig van de vorige eeuw specialiseerde het bureau zich in het ontwerpen van woonhuizen, villa's, scholen en fabrieken. Voorbeelden uit hun oeuvre zijn de Industrie- en Huishoudschool voor meisjes uit 1906, het kantoor van de Eerste Onderlinge Aannemers Verzekeringsmaatschappij uit 1914 en de Da Costaschool uit 1929.



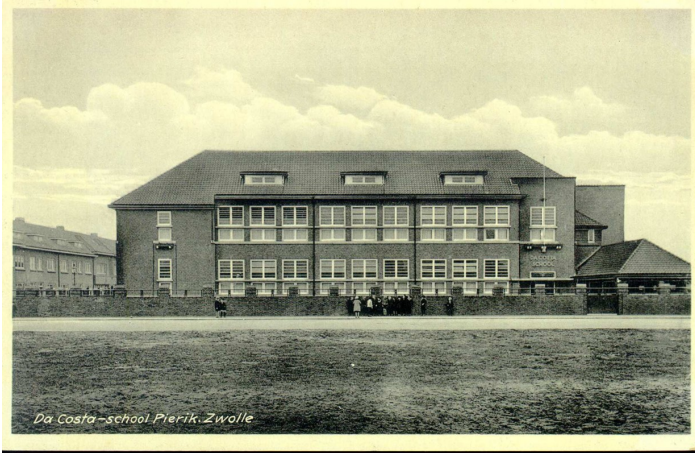
Afbeelding 1 van 3

Een foto uit ca. 1914 van de hoek van de Burgemeester van Royensingel met de Van Nagellstraat. Van Nagellstraat 1 werd gebouwd als kantoor van de Eerste Onderlinge Aannemers Verzekeringsmaatschappij naar ontwerp van M. Meijerink. (HCO)



Afbeelding 2 van 3

De Industrie- en Huishoudschool voor meisjes aan de Emmastraat. In 1906 gebouwd naar ontwerp van M. Meijerink. De school werd in de jaren '80 van de vorige eeuw gesloopt.



Afbeelding 3 van 3

Hortensiastraat 31 te Zwolle. Het vooraanzicht van de pas gebouwde Da Costaschool, ca. 1935. Naar ontwerp van architectenbureau Meijerink. (HCO)

In de jaren twintig van de vorige eeuw bepaalden verschillende factoren de destijds populaire architectuur. Een van de invloedrijkste architecten in de eerste helft van de twintigste eeuw was Frank Lloyd Wright. Zijn invloeden zijn in grote delen van de wereld te herkennen, maar met name in Nederland heeft hij duidelijk zijn stempel achtergelaten.

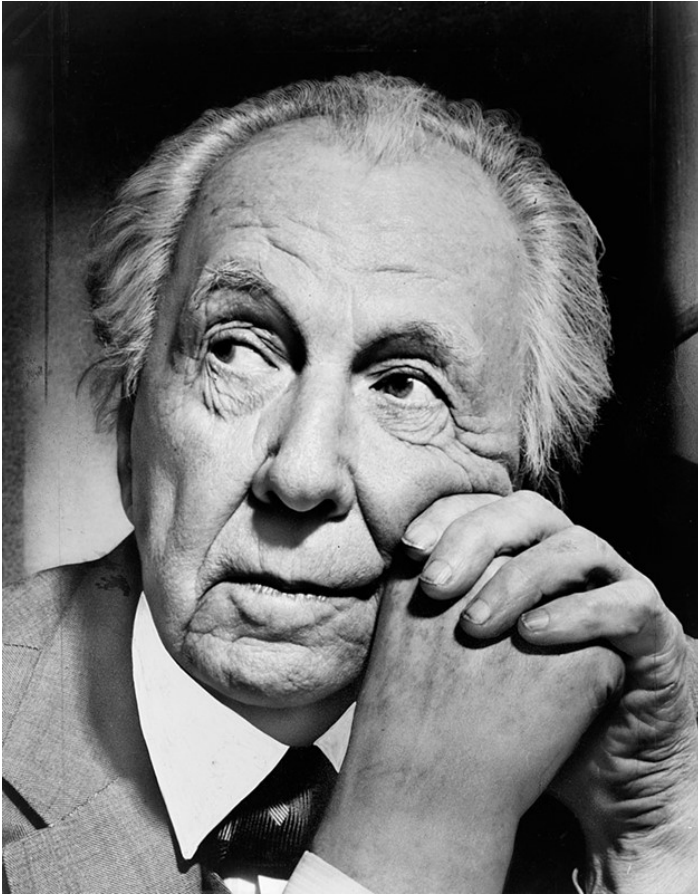
Frank Lloyd Wright

Frank Lloyd Wright was een Amerikaans architect. Kenmerkend voor het werk van Wright zijn de overstekende kappen van zijn prairie houses, het 'natuurlijke' in materiaalgebruik en de grote gevelvlakken die het horizontale karakter van de architectuur versterken. De architectuur van Frank Lloyd Wright werd in Nederland geïntroduceerd door H.P. Berlage. Na de Eerste Wereldoorlog publiceerden verschillende architectonische tijdschriften architectonische platen en essays over het werk van Wright. Met name de Haagse Kunstkring, Wendingen, de Stijl en Architectura publiceerden de ontwerpen van Wright. De Haagse Kunstkring wijdde in 1925 een album over Volkswoningbouw waarin enkele speerpunten van Wright aan bod kwamen. Met name de jonge 'gewone' architecten in Nederland zouden via deze weg door het werk van Wright zijn beïnvloed. ^[1]

Als jonge, onlangs afgestudeerde bouwkundige van de Polytechnische Hogeschool te Delft had Harm ongetwijfeld kennis genomen van de architectuur van Wright.

Footnotes

1. [^] [H. van Bergeijk](#), *Amerikaanse dromen: Frank Lloyd Wright en Nederland*, 9-15.



Afbeelding 1 van 2

Frank Lloyd Wright ca. 1954. (Door: New York World-Telegram and the Sun staff photographer: Al Ravenna)



Afbeelding 2 van 2

Het beroemde Prairie House van Frank Lloyd Wright in Hyde Park, S. Woodlawn Avenue, Chicago. Ook wel bekend als het 'Robie House'. Gebouwd in 1909.

Bouw van een school

In 1929 werd gestart met de bouw van de Prinses Emmaschool aan de Jacob Catsstraat. *Lees meer...*

Het ontwerp van architectenbureau Meijerink uit 1929 bleef bewaard en is nog grotendeels in het huidige gebouw te herkennen. Het in donkerpaarse bakstenen opgetrokken gebouw verrees op de westelijke helft van een langgerekt rechthoekig perceel, de oostelijke helft werd ingericht als schoolplein. Het gehele perceel werd omheind door een gemetseld muurtje met daarboven een ijzeren hekwerk. De achtklassige gangenschool werd op een U-vormige plattegrond gebouwd. De twee zijvleugels bevatten in de oorspronkelijke opzet één bouwlaag en de middenvleugel telde twee bouwlagen. Het horizontale karakter van de architectuur werd geaccentueerd door schilddaken met grote dakoverstekken. Vijf klassen waren op de begane grond gelegen en drie op de verdieping. In de rechtere vleugel van het U-vormige gebouw werd de gymzaal gesitueerd.



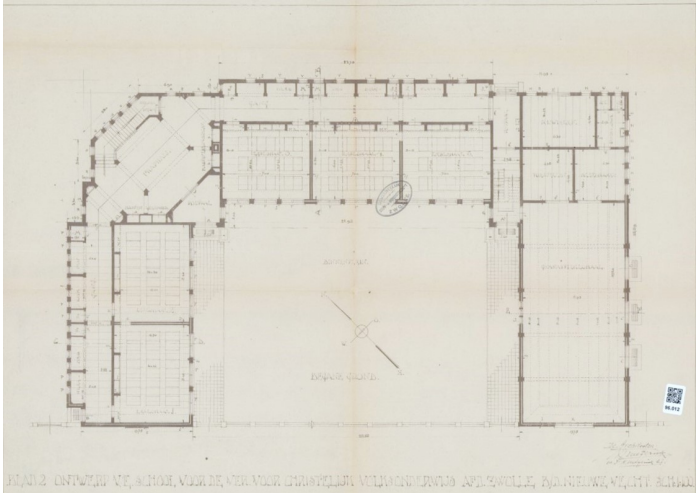
Afbeelding 1 van 5

Overzicht van de voorgevel van de Koningin Emmaschool.



Afbeelding 2 van 5

Overzicht van de achtergevel van de hoekoplossing tussen de hoofd- en de zijvleugel. Op de voorgrond is het hekwerk te zien dat het perceel omheind.



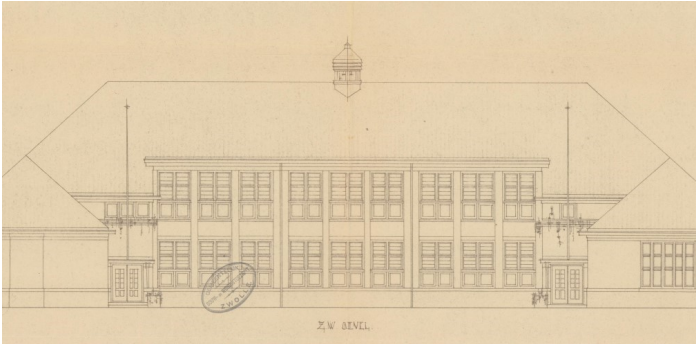
Afbeelding 3 van 5

Plattegrond van de begane grond van de Koningin Emmaschool uit 1929.



Afbeelding 4 van 5

Overzicht van de Koningin Emmaschool in de originele staat waarin het gebouw in 1929 werd opgeleverd. Ongedateerde foto uit de periode 1929-1956. (Collectie NAI)



Afbeelding 5 van 5

Het ontwerp van architectenbureau Meijerink van het aanzicht van de school vanaf de Jacob Catsstraat. De linker vleugel bestaat hier uit één bouwlaag.

Exterieur

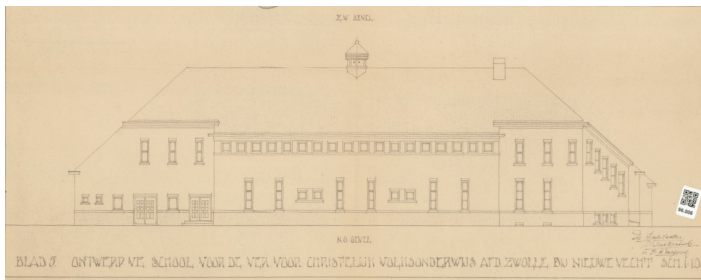
De gevels van de linker zijvleugel, oorspronkelijk bestaand uit slechts één bouwlaag, hadden een verschillende vensterindeling. De gevel, grenzend aan de Jacob Catsstraat, was blind. De gevel aan de binnenplaatszijde had grote vensterpartijen die verdeeld waren in twee groepen van drie, met elk groepje gescheiden door een muurdam. Deze vensterpartijen, die nog steeds in hun oorspronkelijke staat verkeren, bestaan uit drie samengestelde vensters met draairamen aan de onderzijde en vaste ramen en een valraam daar boven. In de achtergevel was een rij vierkante vensters aangebracht.

De twee bouwlagen van de hoofdvleugel kregen in de voorgevel dezelfde grote vensterpartijen als de zijgevel van de linker vleugel. De achtergevel van de hoofdvleugel werd op de begane grond ingedeeld met rechthoekige en vierkante vensters die elkaar afwisselden. Op de verdieping werd de gevel ingedeeld met een rij vierkante vensters.

Het formaat van de vensterpartijen weerspiegelt de heersende opvattingen van die tijd over het belang van licht en lucht voor de leerprestaties van de kinderen.

De rechter zijvleugel, waar de gymzaal gevestigd is, had in de gevel aan de Jacob Catsstraat een zesdelige raampartij. De gevels aan de zijde van de binnenplaats als de zijde grenzend aan het schoolplein, waren ingedeeld met een rij vierkante vensters kort onder de dakgoot. Aan de zijde van de binnenplaats bevonden zich nog drie dubbele deuren onder de rij vensters.

De hoofdingang van het gebouw bevond zich in de uiterste linkerhoek van de hoofdvleugel, onder een overstekende bakgoot. Aan de uiterste rechterzijde was nog een ingang die toegang bood tot de gymzaal.



Afbeelding 1 van 3

Ontwerptekening van de achtergevel uit 1929. Op deze tekening is de vensterindeling van de achtergevel duidelijk weergegeven.



Afbeelding 2 van 3

Overzicht van de nog intacte raampartijen in de voorgevel van de hoofdvlugel. Ieder lokaal werd voorzien van drie vensterpartijen die gescheiden worden door muurdammen.



Afbeelding 3 van 3

Detail van de ongedateerde foto uit de periode 1929-1956. De gevel grenzend aan de Jacob Catsstraat van de rechter vleugel is op deze foto nog voorzien van een zedelige raampartij.

Constructie

De kapconstructie van de hoofdvleugel werd opgebouwd als een naaldhouten gordingenkap met verbeterde Hollandse spanten, die werden voorzien van kreupele stijlen, makelaars en hanebalken. De kapconstructie van de linker zijgevel was hieraan identiek en is waarschijnlijk bij de verbouwing in 1956 hergebruikt. De kapconstructie van de rechter zijvleugel, waar de gymzaal is gevestigd, was tijdens het onderzoek niet volledig in het zicht. Het deel dat in het zicht was, bestond uit afgetimmerde houten vakwerkspanten. Dit type kap was in de jaren twintig van de vorige eeuw kortstondig populair.

Indeling

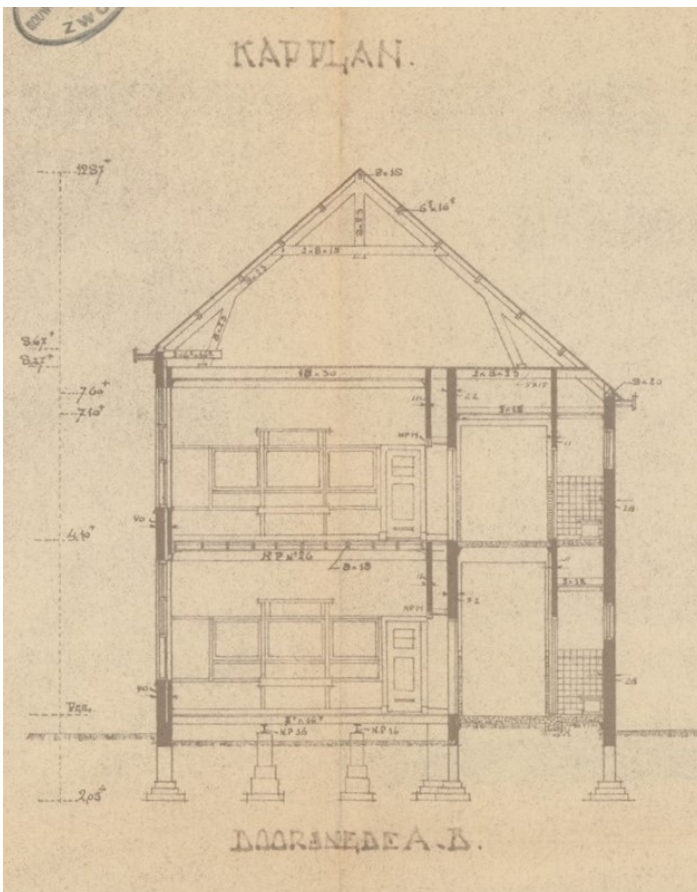
De indeling van de begane grond is grotendeels intact gebleven. Op de begane grond bevond zich de centrale hal, gelegen in de hoek tussen de hoofdvleugel en de linker zijvleugel. In deze hal bevond zich ook het trappenhuis dat toegang gaf tot de verdieping. Vanuit de hal waren twee gangen bereikbaar; één die de lokalen in de hoofdvleugel ontsloot en één die toegang gaf tot de lokalen in de linker zijvleugel. Deze gangen bevonden zich aan de achterzijde van het gebouw en ontsloten tevens de toiletten en garderobes. De linker zijvleugel werd ingedeeld met twee lokalen, de hoofdvleugel met drie. Aan het einde van de gang in de hoofdvleugel was de rechter zijvleugel bereikbaar, waar zich de kleedkamers, een gymzaal en nog een trappenhuis bevonden.

De indeling van de verdieping volgde dezelfde gangstructuur als die in de hoofdvleugel. Boven de linker en rechter zijvleugel bevonden zich zolders. Boven de centrale hal, op het scharnierpunt bij het centrale trappenhuis, werd een overloop, een zolder en een kamer voor het 'kamerhoofd' gerealiseerd.



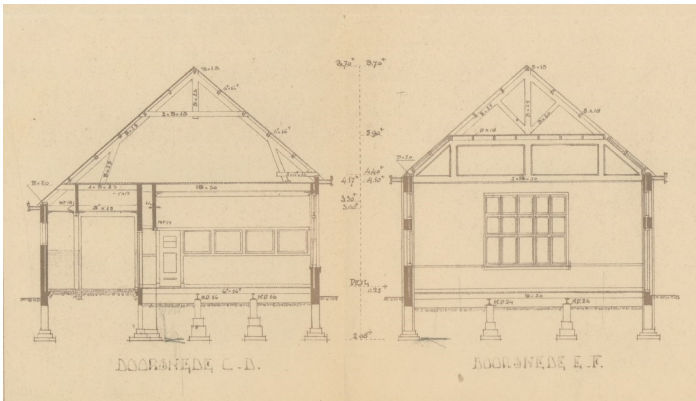
Afbeelding 1 van 7

Overzicht van de naaldhouten gordingenkap met verbeterde Hollandse spanten op de zolder van de hoofd vleugel, die in 1929 werden voorzien van kreupele stijlen, makelaars en hanebalken.



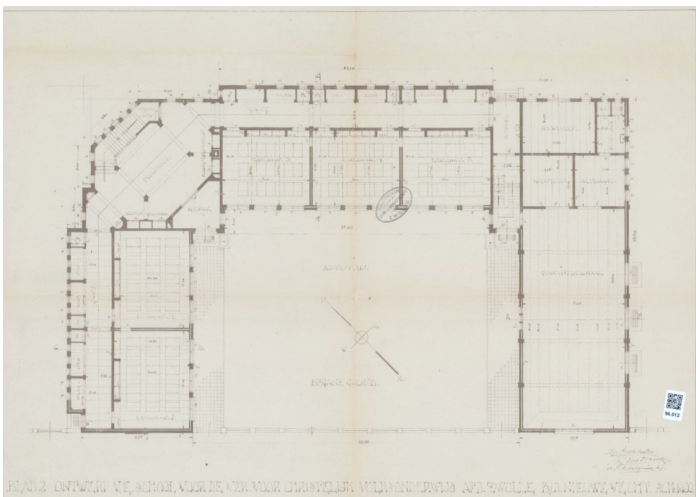
Afbeelding 2 van 7

Op deze ontwerptekening is de doorsnede van de hoofd vleugel, inclusief naaldhouten gordingenkap met verbeterde Hollandse spanten, voorzien van kreupele stijlen, makelaars en hanebalken ingetekend.



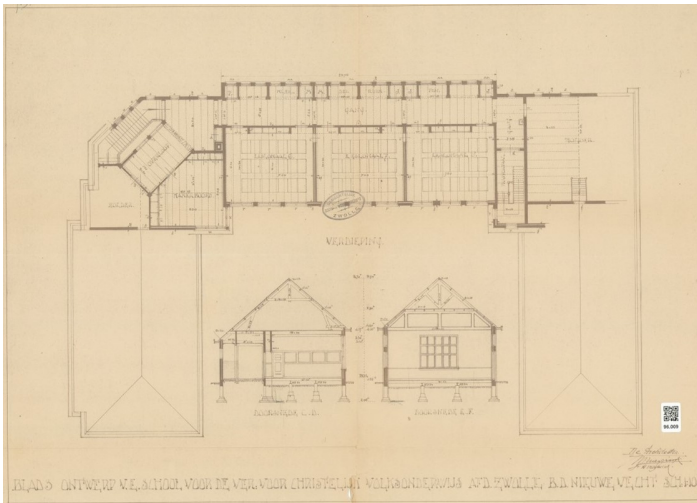
Afbeelding 3 van 7

Ontwerptekening van de doorsnedes van de linker en rechter zijvleugels. In de linker zijvleugel werd een dezelfde gordingenkap toegepast als in de hoofdvleugel. De kapconstructie ingetekend op het ontwerp van de rechter zijvleugel is waarschijnlijk tijdens de bouw aangepast en als vakwerkspant uitgevoerd.



Afbeelding 4 van 7

Ontwerptekening van de indeling van de begane grond uit 1929.



Afbeelding 5 van 7

Plattegrond van de verdieping uit 1929.



Afbeelding 6 van 7

Overzicht van één van de gangen die de lokalen en de toiletten ontsluit. Gezien richting de centrale hal.



Afbeelding 7 van 7

Eén van de klaslokalen die tot de bouwfase van 1929 behoort. Met links de intacte raampartijen voor links invallend zijlicht. Rechts een nog deels intacte kastenwand.

Interieurafwerking

De nog intacte interieurafwerking uit 1929 bestaat uit de rode keramische tegels in de halpartij en in de gangen, zowel op de begane grond als op de verdieping, met een ingelegd patroon in zwarte tegels. De gangwanden werden in 1929 tevens opgebouwd met een lambrisering van geglazuurde bakstenen in bruin en groen. De deuren bevatten een smal rechthoekig venster met glas-in-lood, en de toiletten werden waarschijnlijk voorzien van een terrazzo vloer met een tegellambrisering. Nog één toilet bevat deze oorspronkelijke afwerking.

De oorspronkelijke trap werd opgebouwd met treden van graniet, ijzeren balusters in een geometrisch patroon en een houten trapleuning met een afwerkingen in eenzelfde stilistische afwerking. Ten slotte bevatten de vensters van het trappenhuis en de hal nog het oorspronkelijke glas-in-lood, gemaakt door de glasschilder Willem Bogtman (1882-1955). Hij was afkomstig uit Haarlem en was onder andere de maker van de glas-in-lood invulling van de overkapping van het Scheepvaarthuis in Amsterdam, de vensters van de Kapelkerk in Alkmaar en de Agnietenkapel in Amsterdam.^[1]

Footnotes

1. [^] [J. de Bruijn, Willem Bogtman, Vereniging Vrienden Nieuwe Kunst.](http://www.vvnk.nl/mongrafiën/bogtman-willem/)
www.vvnk.nl/mongrafiën/bogtman-willem/



Afbeelding 1 van 9

Eén van de gangen richting de centrale halpartij op de begane grond. Zowel de vloer- als de wandafwerking zijn afkomstig uit de bouwtijd.



Afbeelding 2 van 9

De nog oorspronkelijke keramische tegels in één van de gangen.



Afbeelding 3 van 9

Overzicht van twee deuren afkomstig uit de bouwtijd.



Afbeelding 4 van 9

Detail van de lambrisering van geglazuurde bakstenen.



Afbeelding 5 van 9

Overzicht van de nog intacte trap met bijbehorende treden, leuning en ijzeren balusters.



Afbeelding 6 van 9

De wand- en vloerafwerking van dit toilet dateren nog uit de bouwtijd.



Afbeelding 7 van 9

Twee glas-in-loodvensters in het trappenhuis, die gemaakt zijn door W. Bogtman.



Afbeelding 8 van 9

Handtekening van de maker van de glas-in-loodvensters in één van de vensters in het trappenhuis.



Afbeelding 9 van 9

De kapconstructie met glas-in-lood in het Scheepvaarthuis te Amsterdam, gemaakt door W. Bogtman uit Haarlem in 1915-1916. Hij was tevens verantwoordelijk voor de glas-in-lood vensters in de halpartij van de Koningin Emmaschool.

Veranderingen in de periode 1956-2007

In de tweede helft van de twintigste eeuw en aan het begin van de eenentwintigste eeuw, wordt het schoolgebouw een aantal keer verbouwd. *Lees meer...*

1956

De eerste grote, ingrijpende verbouwing van het schoolgebouw vond plaats in 1956. Uit de onderwijsinspectie van het jaar ervoor, bleek dat de school te weinig ruimte had, en dienden er twee lokalen bijgebouwd te worden. Het ontwerp voor deze uitbreiding werd gemaakt door de heer Stegeman. Mogelijk gaat het hier om de uit Zwolle afkomstige Benno Stegenman (1930-2014), de architect die later bekend werd van de koepelwoningen in de Aa-landen in Zwolle en in Meerzicht in Zoetermeer. De uitbreiding in 1956 omvatte het verhogen van de linker vleugel met een extra bouwlaag. Tijdens deze uitbreiding werd het schilddak op hetzelfde niveau gebracht als dat van de hoofdvleugel, en de uitspringende hoek tussen de twee vleugels werd eveneens verhoogd. De symmetrie in het gevelbeeld werd daardoor verstoord, de nieuwe vensters op de verdieping van de linker vleugel vertonen enige afwijkingen ten opzichte van de vensters uit 1929. Waar de vensterpartijen uit 1929 gescheiden werden door muurdammen, werden de vensterpartijen uit 1956 voorzien van een extra kolom smalle vensters. Hierdoor bleef de driedeling behouden, maar was er niet langer sprake van drie afzonderlijke vensterpartijen per lokaal.



Afbeelding 1 van 3

De koepelwoningen van Stegeman in Zoetermeer. (architectuurpuntzoetermeer)



Afbeelding 2 van 3

Overzicht van de gevel aan de binnenplaatszijde van de linker zijvleugel. Op de begane grond de vensters uit 1929, daarboven de vensters uit 1956 die bij de verhoging van de vleugel toegepast zijn.



Afbeelding 3 van 3

De gevel aan de Jacob Catsstraat van de linker zijvleugel. De verhoging van de vleugel is nog duidelijk in het metselwerk te zien.

In de gevel aan de achterzijde van de linker zijvleugel werd het ritme van afwisselende vierkante en rechthoekige vensters voortgezet, zoals dat ook aanwezig was in de achtergevel van de hoofdvleugel. De overgang van de bestaande hoek naar de verhoogde vleugel werd opgelost met twee inspringende rechthoekige vensters. De blinde gevel aan de Jacob Catsstraat kreeg op de tweede bouwlaag twee smalle vensters..

De indeling van de toegevoegde bouwlaag bestond uit een voortzetting van de gangstructuur met twee lokalen, die overeenkwam met de indeling op de begane grond. Dezelfde deuren als in de rest van het schoolgebouw werden gebruikt, evenals dezelfde rode en zwarte keramische tegels. De geglazuurde bakstenen in groen en bruin werden niet toegepast tijdens deze verbouwing.



Afbeelding 1 van 6

De achterzijde van de linker zijvleugel waarin op de verdieping het afwisselende ritme van vierkante en rechthoekige vensters is doorgezet bij de verbouwing in 1956.



Afbeelding 2 van 6

De verhoging van de linker zijvleugel is te zien in het metselwerk van het trappenhuis en de overgang naar de tweede bouwlaag van de zijvleugel.



Afbeelding 3 van 6

Overzicht van de halpartij op de verdieping. Links de trapopgang met glas-in-lood uit de eerste bouwfase. Links in de hoek bevindt zich een dubbele deur die toegang biedt tot gang op de verdieping van de linker zijvleugel.



Afbeelding 4 van 6

De dubbele deur die toegang biedt tot de lokalen op de verdieping van de linker zijvleugel. Rechts van de deur een stuk aangeheelde lambrisering zonder geglazuurde bakstenen.



Afbeelding 5 van 6

Overzicht van de gang die in 1956 gerealiseerd werd op de verdieping van de linker zijvleugel.



Afbeelding 6 van 6

Overzicht van één van de klaslokalen in de verhoogde linker zijvleugel.

1974-1983

In 1974 werden de gymzaal en het voormalige inpandige fietsenhok, dat zich aan de achtergevel van de rechter zijvleugel bevond, verbouwd. Tijdens deze verbouwing werden kleedkamers met doucheruimte ingericht, de opslagruimte en de entree in de achtergevel werden aangepast. Ook werden de drie dubbele deuren in de linker zijgevel dichtgemetseld, evenals de vensters in de voorgevel richting de Jacob Catsstraat en de entree naar de gymzaal, die zich vlak achter de tweede entree in de hoofdvleugel bevond. Bovendien werd een aanbouw gerealiseerd die dienstdeed als berging voor gymnastiektoestellen.

In 1983 werden enkele toiletten uitgebreid op de begane grond en op de verdieping, waardoor het oorspronkelijke ritme, dat overeenkwam met de vensterindeling in de achtergevel, doorbroken werd. Ten slotte werd tijdens deze verbouwing het middelste lokaal in de hoofdvleugel op de begane grond opgesplitst. De lokalen aan weerszijden kregen ruimte voor een kleuterblok en een deel van het oude middelste lokaal werd ingericht als personeelsruimte en berging. Daarvoor werd tevens een nieuwe doorgang gemaakt in de gangmuur.



Afbeelding 1 van 5

Overzicht van één van de kleedkamers die in 1974 gerealiseerd werden.



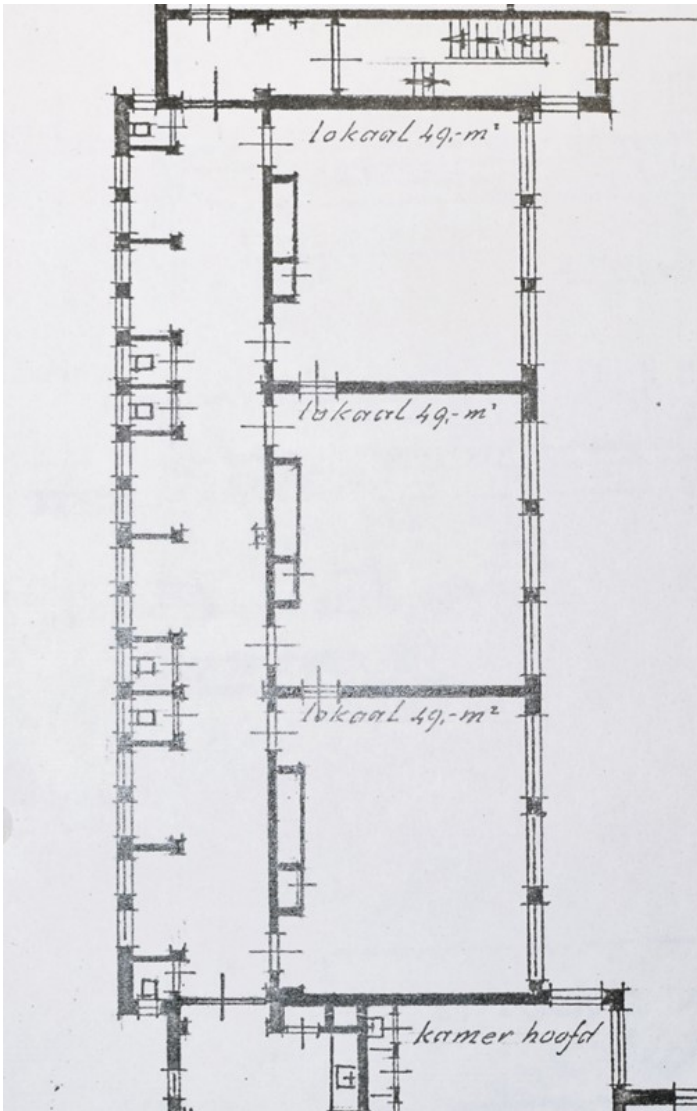
Afbeelding 2 van 5

Overzicht van de hal die toegang biedt tot de kleedruimtes, in 1974 gerealiseerd. Voor 1974 bevond zich hier de fietsenstalling.



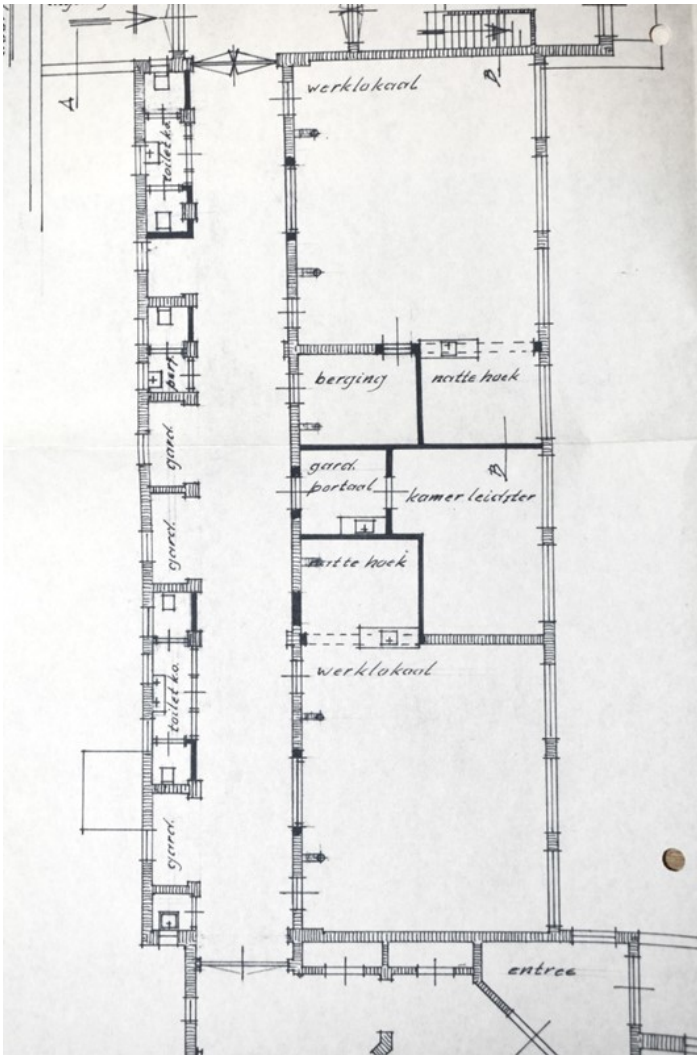
Afbeelding 3 van 5

Overzicht van één van de in 1983 uitgebouwde toiletten op de begane grond.



Afbeelding 4 van 5

Bestaande situatie van de begane grond van de hoofdvleugel voor de verbouwing van 1983.



Afbeelding 5 van 5

Plattegrond van de begane grond van de hoofd vleugel na de aanpassing van het middelste lokaal tot onder andere berging en personeelsruimte.

2007

De laatste grote verbouwing vond plaats in 2007. Opnieuw was er behoefte aan meer onderwijsruimte, waarvoor de zolder werd ingericht. Tijdens deze verbouwing werd het trappenhuis verhoogd en werd er een trap naar de zolder toegevoegd. De zolder werd vervolgens ingedeeld met een aantal lokalen, een overloop en een koffieruimte. Boven de linker zijvleugel werd één lokaal ingericht, met een ontsluitingsroute via een externe brandtrap. In de zolder boven de hoofdvleugel werd eveneens één lokaal gerealiseerd, met daarnaast een vergaderruimte voor het personeel, grenzend aan het tweede trappenhuis in de rechter zijvleugel.

In het laatste kwart van de twintigste eeuw werden ook algemene moderniseringën doorgevoerd, zoals de installatie van systeemplafonds en branddeuren, deze zijn niet te dateren in een bepaald jaar. Voor een gedetailleerde weergave van de verschillende bouwfases wordt verwezen naar de faseringstekeningen.



Afbeelding 1 van 4

Overzicht van de achtergevel van het trappenhuis met bovenaan de verhoging uit 2007.



Afbeelding 2 van 4

Overzicht van de trap die in 2007 gerealiseerd is en toegang biedt tot de nieuwe lokalen op de zolder.



Afbeelding 3 van 4

Overzicht van van de overloop met pauzeruimte die in 2007 op de zolder werd ingericht.



Afbeelding 4 van 4

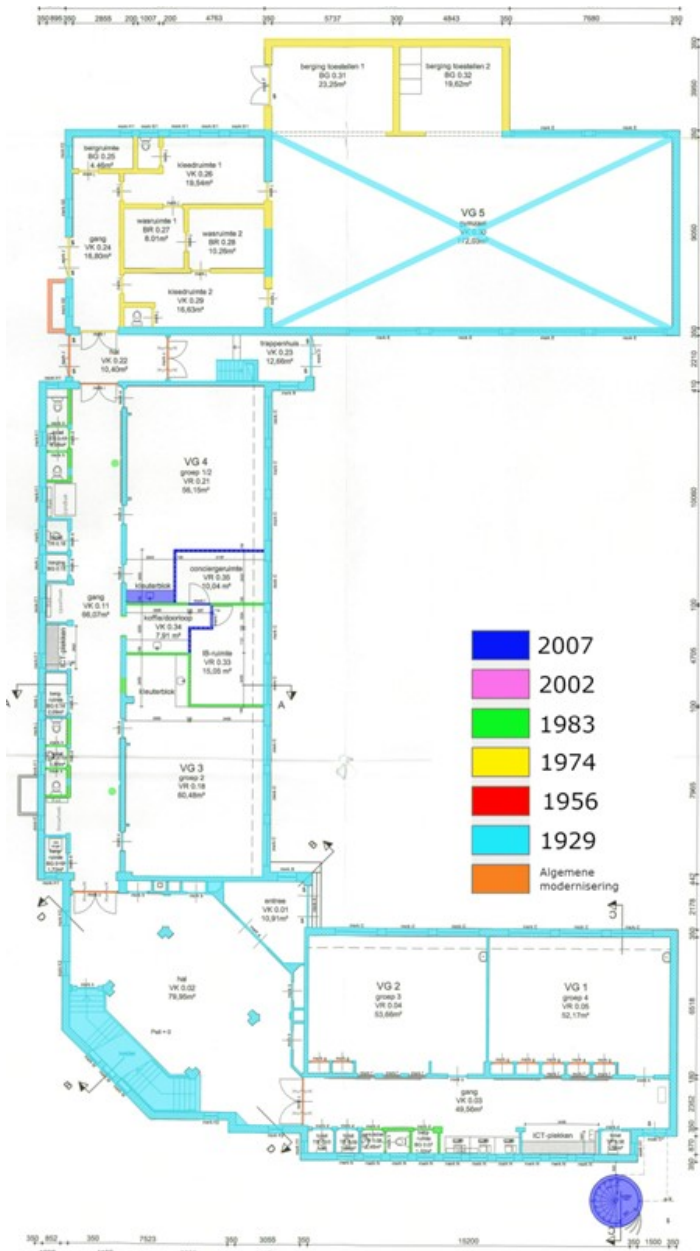
Overzicht van één van de lokalen die in 2007 op de zolder werd ingericht, inclusief twee nieuwe dakramen.

Waardering

Samenvatting bouwgeschiedenis

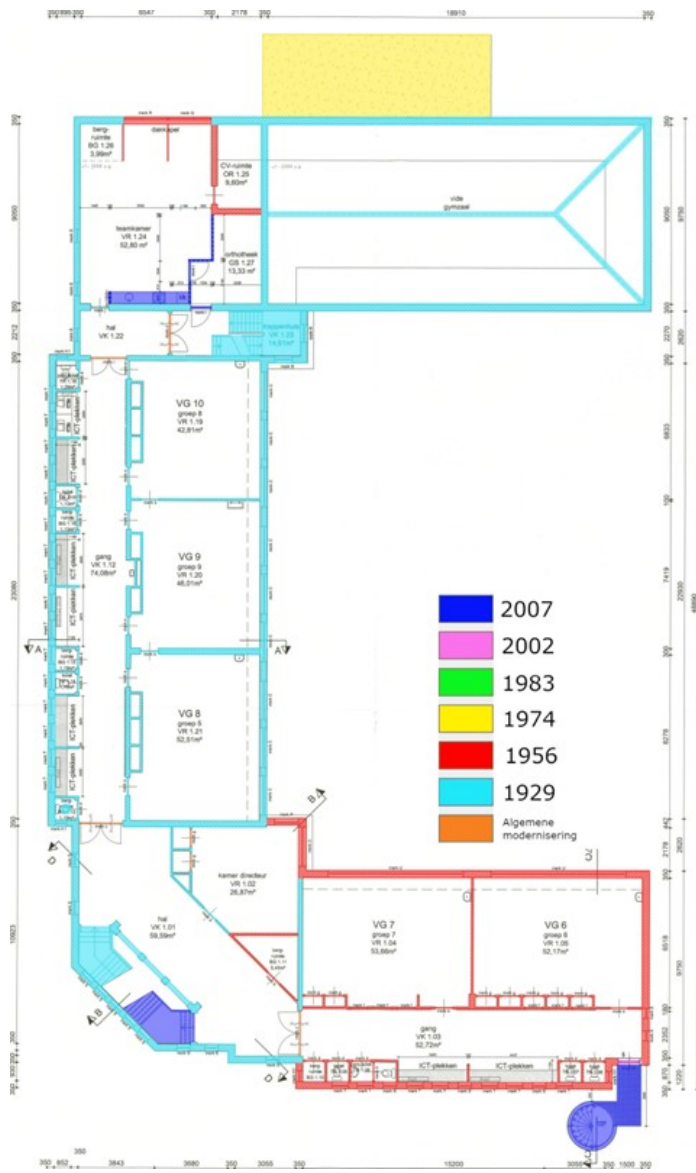
De Koningin Emmaschool werd in 1929 gebouwd in de wijk Wipstrik die in die periode nog vollop in ontwikkeling was. Het ontwerp van de school en van twee woningblokken ten zuiden van de school werd verzorgd door architectenbureau Meijerink. Zowel het exterieur als het interieur uit 1929 bleven grotendeels bewaard.

Na de Tweede Wereldoorlog vonden enkele verbouwingen plaats waarbij eerst de linker zijvleugel verhoogd werd in 1956. In 1974 werden aanpassingen aangebracht aan de gymzaal en het fietsenhok en in 1983 werden toiletten uitgebreid. In 2007 werd de zolder ingericht als onderwijsruimte, waarbij het trappenhuis werd verhoogd en een grote overloop werd gecreëerd. Tevens werden in de late twintigste eeuw moderniseringsmaatregelen doorgevoerd, waaronder de plaatsing van systeemplafonds en branddeuren.

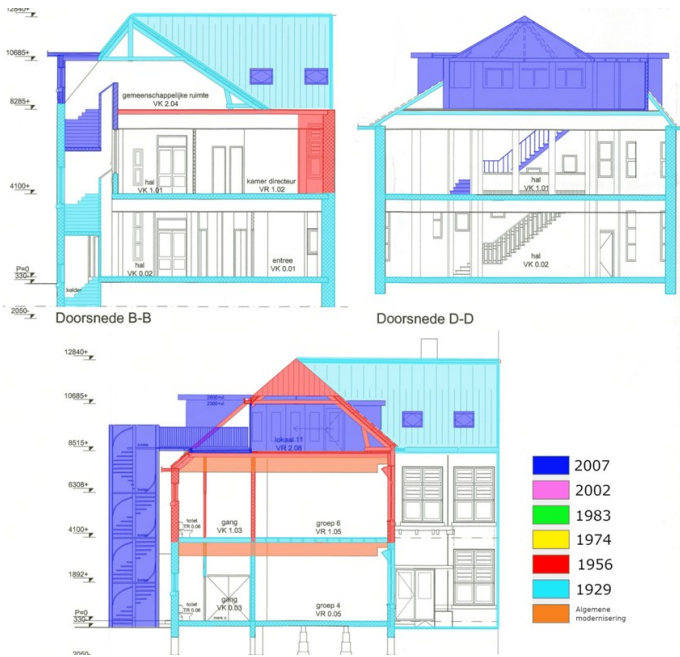


Afbeelding 1 van 5

Faseringsplattegrond van de begane grond.

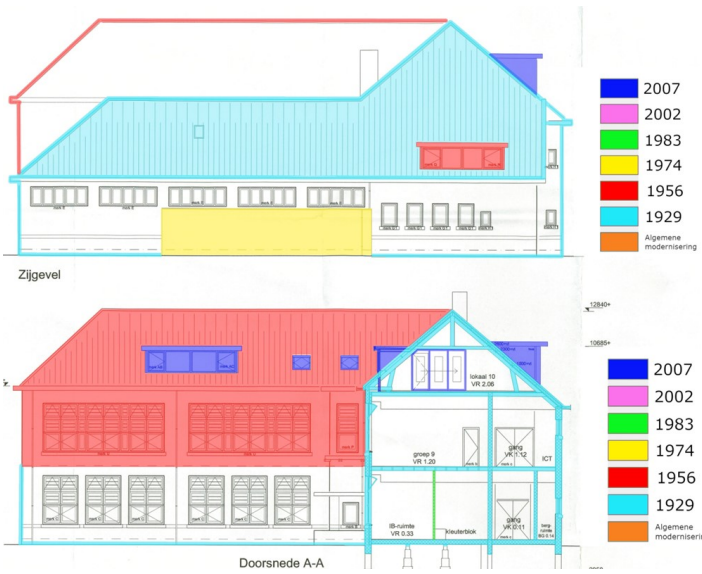


Afbeelding 2 van 5
Faseringsplattegrond van de verdieping.



Afbeelding 4 van 5

Faseringsdoorsneden van B-B, D-D en C-C.



Afbeelding 5 van 5

Faseringsdoorsneden van A-A en de zijgevel.

Waardestelling

De cultuurhistorische waardestelling is volgens de Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek onderverdeeld in een aantal deelwaardestellingen: algemene historische waarden en waarden vanuit de gebruikshistorie, ensemblewaarden en stedenbouwkundige waarden, architectuurhistorische waarden en bouwhistorische waarden. Elk van deze deelwaarden zijn getoetst aan de hand van de criteria gaafheid (authenticiteit) en zeldzaamheid. Daarnaast zijn zowel de bouwfasering als de waardestelling visueel gepresenteerd op ingekleurde plattegronden van het gebouw. De afgebeelde plattegronden zijn tevens in hogere resolutie te downloaden. De tekeningen dienen in samenhang met de tekstuele waardestelling bekeken te worden.

Op de waardestellingsplattegronden zijn de cultuurhistorische waarden van de ruimtelijke structuur in drie gradaties in kleur weergegeven:

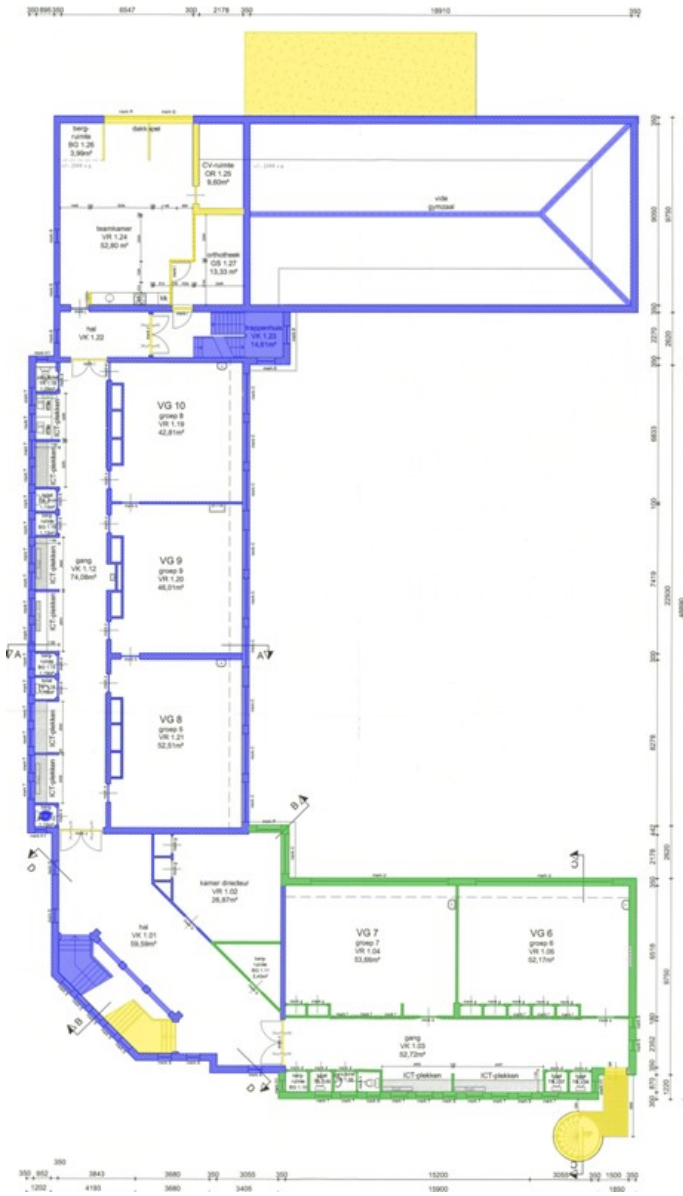
Hoge monumentwaarden (blauw): elementen van cruciaal belang voor de structuur en/of betekenis van het object.

Positieve monumentwaarden (groen): elementen van belang voor de structuur en/of betekenis van het object.

Indifferente monumentwaarden (geel): elementen van relatief weinig belang voor de structuur en/of betekenis van het object.

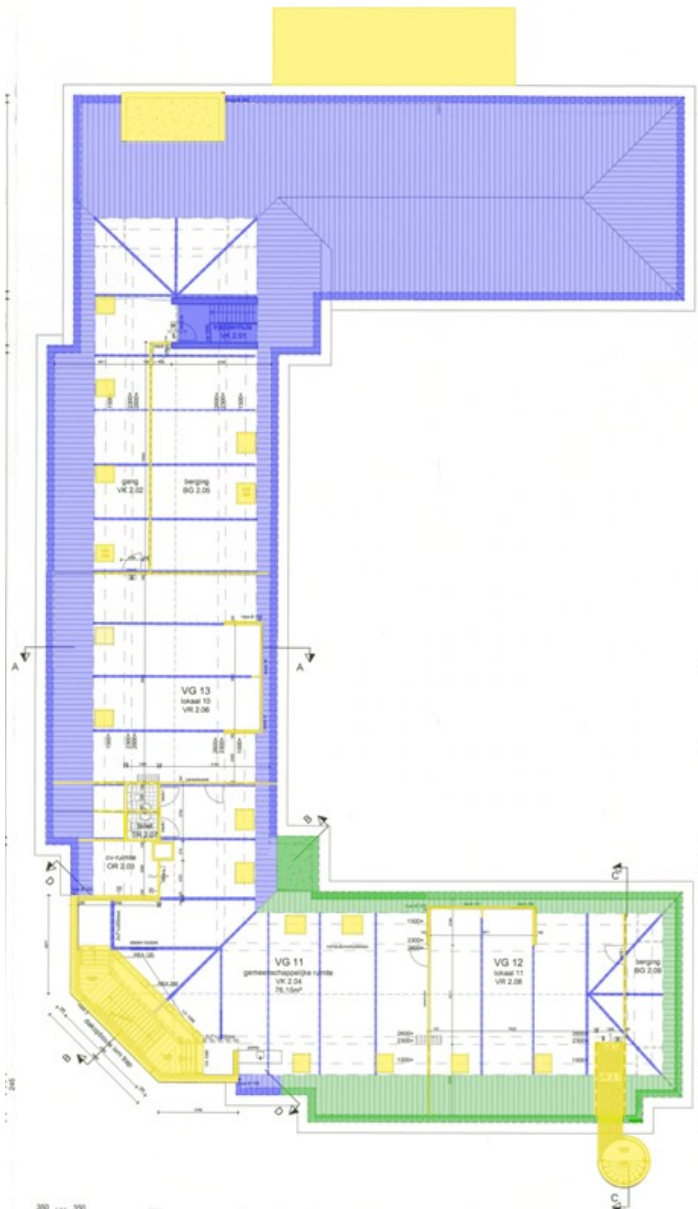
Kruizen: monumentwaarden van plafond

Cirkels: in de bouwhistorie genoemde historische interieuronderdelen



Afbeelding 2 van 3

Waarderingsplattegrond van de verdieping.



Afbeelding 3 van 3

Waarderingsplattegrond van de zolder.

Algemene historische waarden en waarden vanuit de gebruikshistorie

- Het gebouw is van belang als een goed bewaard gebleven voorbeeld van een school uit de jaren twintig van de vorige eeuw in Zwolle, opgericht in een wijk die tot stand kwam dankzij de inzet van sociale woningbouwverenigingen.
- Het huidige gebruik van het pand als school is nog steeds zeer herkenbaar vanwege de uiterlijke verschijningsvorm en de traditionele indeling van lokalen aan de voorzijde met bijbehorende grote vensterpartijen, ontsloten door een lange gang aan de achterzijde.
- Het gebouw werd zowel bouwtechnisch als architectonisch zeer verzorgd uitgevoerd en gedetailleerd. Het eenvoudige decoratieschema doorstond de tand des tijds moeiteloos. Het gebouw is daarmee van belang voor het omvangrijke oeuvre van bureau Meijerink.

Ensemble waarden

- Door haar onderscheidende volume en verschijningsvorm en door de ligging op een kruispunt van wegen te midden van pleinen en plantsoenen, is de Koning Emmaschool zeer beeldbepalend voor de Schrijverswijk.
- Het gebouw is gelegen te midden van vier huizenblokken, waarvan er twee zijn ontworpen door hetzelfde architectenbureau, waardoor er een grote eenheid ontstaat in het ensemble van de school en de wijk.
- Het gebouw bevindt zich in een wijk met laat twintigste-eeuwse bebouwing en is een belangrijk onderdeel van de planmatige sociale woningbouw in de wijk Wipstrik. De groene inrichting van de wijk verwijst naar de invloeden van de tuinstadgedachte. Hierdoor is de ensemblewaarde van dit gebouw hoog.

Architectuur- en bouwhistorische waarden

- Het pand is van belang als een redelijk gaaf bewaard voorbeeld van een schoolgebouw dat is ontworpen door het architectenbureau Meijerink.
Het ontwerp is stylistisch representatief voor de periode van ontstaan met invloeden uit het cubistisch expressionisme en de architectuur van Frank Lloyd Wright. Het ontwerp van de school is herkenbaar en van belang voor het architectonische landschap van Zwolle in de eerste helft van de twintigste eeuw.
- De typologische opzet van de gangschool is goed bewaard gebleven, met een reeks lokalen aan de voorzijde die bereikbaar zijn via een gang langs de achtergevel, met bijbehorende toiletten en garderobes.
- De uitbreiding van de linker zijvleugel heeft de symmetrie in het oorspronkelijke ontwerp verstoord. Desondanks vormt het exterieur nog steeds een architectonisch geheel, omdat de architect Stegeman zich goed heeft gehouden tot het origineel.
- De constructieve opzet van het schoolgebouw uit 1929 en de uitbreiding uit 1956 is bouwhistorisch gezien niet zeldzaam, maar wel goed bewaard gebleven. Bovendien is de gehele constructie traditioneel uitgevoerd met dragende gemetselde muren, houten vloeren en naaldhouten gordingenkappen. De constructie van de gymzaal is representatief voor de periode en zeldzamer, vanwege het korte gebruik van de vakwerkspanten.
- Het gebouw werd zowel bouwtechnisch als architectonisch zeer verzorgd uitgevoerd en

gedetailleerd. Het eenvoudige decoratieschema doorstond de tand des tijds moeiteloos. Het gebouw is daarmee van belang voor het omvangrijke oeuvre van bureau Meijerink.

- De oorspronkelijke interieurafwerking is deels intact. Met name de hal, het trappenhuis met bijbehorende glas-in-loodvensters van W. Bogtman en de gangen bevatten de oorspronkelijke vloer- en wandafwerking. De plafonds daarentegen zijn voor zover zichtbaar gemoderniseerd.
- De in 2007 gerealiseerde opbouw van het trappenhuis alsmede de stalen vluchtrappen verstoren het horizontale karakter van het gebouw en leveren daarmee een negatieve bijdrage aan het monumentale beeld.

Downloads

Bijlagen

Klik hieronder op de titel van een PDF of afbeelding om deze te bekijken/downloaden.

- [Waarderingsplattegronden](#)
- [Faseringsplattegronden](#)
- [Literatuurlijst](#)

Colofon

Koningin Emmaschool

Jacob Catsstraat 1, Zwolle

Bouwhistorische verkenning met waardestelling

ARCX-rapport 1019

©ARCX monumentenzorg en cultuurhistorie, 3-11-2023.

Onderzoek

ARCX, monumentenzorg en cultuurhistorie

Bergstraat 41

6981DB Doesburg

www.arcx.nl

+31(0)313 650190

ism

ELKA cultuurhistorie

Huttendijk 10

7134 RA Vragender

+31 (0)23702090

Opdrachtgever

Noordhof bouwmanagement en advies namens Vivente.

Veldwerk

Peter Boer & Linde te Kronnie

Archiefonderzoek en rapportage

Linde te Kronnie (ELKA)

ARCX aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.